

PESA INTERNATIONAL JOURNAL
OF
SOCIAL STUDIES

PESA ULUSLARARASI
SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

December 2017, Vol:3, Issue:4
e-ISSN: 2149-8385

Aralık 2017, Cilt:3, Sayı 4
p-ISSN: 2528-9950

journal homepage: www.sosyalarastirmalar.org

Mesleki Açık Öğretim Lisesi (MAÖL) Öğrencilerinin Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri

Vocational Open Education High School Students' Opinions According To Vocational Education

Zeynep DEMİRTAŞ

Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, zeynept@sakarya.edu.tr

Ömer Faruk TUTKUN

Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, otutkun@sakarya.edu.tr

Arzu ARSLAN

Sakarya Üniversitesi, arzu.arslan@ogr.sakarya.edu.tr

<https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2017.3.4.20>

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 22 Haziran 2017
Kabul 31 Ekim 2017

Anahtar Kelimeler:

Mesleki Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme,
Açık Öğretim, Lise, Öğrenci.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

Bu çalışmanın amacı, Mesleki Açık Öğretim Lisesi (MAÖL) farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışmada araştırma yöntemi olarak, nitel araştırma yöntemlerinden yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, çocuk gelişimi ve eğitimi, yiyecek içecek hizmetleri ve bilişim teknolojileri bölümlerinde öğrenim gören ve her bir bölümden 15'er olmak üzere, toplam 45 katılımcıdan oluşmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler, görüşme sorularının biçimine bağlı olarak içerik ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular şunlardır: 1-Öğrencilerin mesleki açık öğretim lisesini en çok tercih etme nedenleri, yarım bıraktıkları ya da gidemedikleri örgün eğitimi tamamlama isteğidir. 2- Öğrencilerin eğitimden beklentilerinin başında, mesleki beceriler kazanma düşüncesi gelmektedir. 3- Eğitim sürecinde en çok karşılaşılan sorun, ders gün ve saatlerinin uygun olmamasıdır. En çok önerilen çözüm yöntemi ise, ders gün ve saatlerinin, kendi çalışma saatlerine uygun bir şekilde düzenlenmesidir. 4- Öğrencilerin yaptıkları/yapmak istedikleri mesleğe yönelik, MAÖL'nde verilen eğitimin katkıları olarak en çok, öğrencilere mesleki gelişim kazandırması ve iş yeri açma fırsatı sağlaması olarak belirtilmiştir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 22 Jun 2017
Accepted 31 Oct 2017

Keywords:

Vocational Education, Life Long Learning, Open Education, High School, Student.

The aim of this study is to determine the opinions of the students concerning the vocational education who are studying at different departments in Vocational Open Education High School (VOEH). As research method, it was used structured interview technique which is one of the qualitative researches in the study. The study group of the research consists of departments of child development and training, food and drinks services, information technologies. The study group includes 15 participants from each department who are 45 in total. The data were prepared by the researchers and collected through structured interview form. The data which are obtained as a result of face to face interviews are analyzed by using descriptive and content analysis methods

according to structure of interview questions. The results of study are below:
 1- The reasons for students to prefer vocational open education are the desire to complete formal education, which they leave halfway or cannot attend. 2- At the beginning of the educational expectation of the students comes the idea of acquiring professional skills. 3- The most common problem in the education process is that the course days and hours are not appropriate. The most recommended solution is to arrange lesson days and hours in accordance with their working hours. 4- As the contribution of the education provided by the VOEH to the profession that the students are doing / wanting to do, it is stated that it is most beneficial for the students to gain professional development and to have a job opening opportunity.

GİRİŞ

Yaşam boyu öğrenme; bireylerin yaşamları boyunca gönüllü olarak kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlama süreci olarak tanımlanabilir. Yaşam boyu öğrenmenin üç temel işlevi, ülkelerdeki ekonomik büyümenin sağlanması, bireysel fayda ve kendini gerçekleştirme ihtiyacının karşılanması ve sosyalleşme ile demokratikleşmenin gerçekleşmesidir (Toprak ve Erdoğan, 2012). Temelde, bireylerin sahip olduğu bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi ve yenilenmesi ihtiyacı, yaşam boyu öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması ile bireylerin, günümüz bilgi toplumuna uyum sağlamaları, iş hayatında etkin bir şekilde rol almaları ve etkili bir sosyal yaşama sahip olmaları sağlanacaktır (Mollaibrahimoğlu, 2016). Eğitim sürecinde, yaşam boyu öğrenme kavramı, dört boyutta biçimlenmiştir (Soni, 2012): 1- Kendi kendini motive eden öğrenme: Bireylerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları. 2- Kendi kendini finanse eden öğrenme: Bireylerin eğitim ve öğretimde sürekli olarak zaman, para ve çaba sarf etmeye hazırlıklı olmaları. 3- Evrensel katılım: Tüm sosyal, ekonomik ve kişisel amaçlar için eğitim ve öğretime katılma. 4- Yaygın eğitim: Yaşam boyu öğrenmenin hem örgün hem de yaygın eğitimi içermesi.

Günümüzde, örgün eğitim sistemleri, tek başına modern toplumun gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmaktadırlar. Bu nedenle, bireylerin öğrenme eksiklikleri, yaygın eğitim uygulamaları ile tamamlanabilir. Bu bağlamda, üç çeşit yaygın eğitimden söz edilebilir: 1- Yeni düşünce ve davranışların kazanılmasında bilinçli ya da bilinç dışı olarak yapılan girişimlerle “tesadüfi ve örtük”, 2- Öğrenmenin belirgin ve bireylerin kendi çabalarıyla olduğu “tepkisel”, 3- Bilgi ve becerileri elde etmek için bir amaç doğrultusunda yapılan “tasarlanmış” olan eğitimlerdir (Latchem, 2014). Dünyada ve Türkiye’de yaygın eğitim kapsamında, bireylere mesleki beceriler kazandırmaya yönelik çeşitli eğitim uygulamaları yapılmaktadır. Bu uygulamalardan biri olan mesleki eğitim ile hızla değişim ve gelişim gösteren iş dünyasına kolaylıkla uyum gösteren ve bu gelişime katkı sağlayan nitelikli insan gücü yetiştirilmektedir. Mesleki ve teknik eğitim, topluma ekonomik açıdan katkı sağlamak adına sistemli olarak bütün sektörlerle iş birliği yapılması ve bu doğrultuda eğitim uygulamalarının araştırılması, geliştirilmesi ve planlanması olarak tanımlanabilir (Ekşioğlu, 2013). Mesleki eğitim, bireylere iş yaşamlarında yapmak istedikleri ve yaptıkları belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve mesleki alışkanlık kazandıran ve bireylerin yeteneklerinin farklı alanlarda geliştirilmesini sağlayan bir eğitim sürecidir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001). Meslekî ve teknik eğitimin temel amaçları (MEB, 2013) şöyle sıralanabilir: Gençleri hayata ve bir üst öğrenime hazırlama, sektöre nitelikli iş gücü yetiştirme ve istihdamdaki iş gücünün bilgi, beceri ve yetkinliklerini arttırmaktır. Türkiye’de, meslekî-teknik eğitim, hem örgün hem de yaygın eğitim olarak uygulanmaktadır. Örgün meslekî ve teknik eğitime kurumları, meslek liseleri, teknik liseler ve meslek yüksek okullarıdır. Türkiye’de yaygın eğitim uygulamaları, zorunlu temel eğitimini tamamlamış, gerçek iş ortamında fiilen çalışmak suretiyle meslek öğrenmek isteyen on beş yaş

ve üzerindeki bireylere, teorik ve pratik meslekî eğitimler, “çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimi” şeklinde yapılmaktadır (MEB, 2013).

Diğer yandan, Türkiye’de, örgün ve yaygın eğitim kapsamında, “Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim” uygulamaları da sisteme dahil edilmiştir. Böylelikle, geniş kitlelerin, ortaöğretime erişim ve katılım imkanı arttırılmıştır. Bu uygulamalar, 1992 yılında başlatılan açık lise ve 1995 yılında başlayan açık meslekî lise ile başlamıştır. Bu programlarda, bilgi ve iletişim teknolojileri ile yüz yüze öğretim tekniklerini kullanılmakta, serbest kitap ve çevrimiçi öğrenme materyalleri sunulmaktadır. Bu programlar sayesinde, fiziksel engelliler, tutuklular, kırsal kesimde yaşayanlar -özellikle kız çocukları ve kadınlar-, değişik nedenler ile okulu bırakmak zorunda kalanlar gibi bireylere ulaşabilmektedir (EFA, 2012). Mesleki Açık Öğretim Liseleri, endüstri meslek, kız meslek, ticaret meslek ve imam hatip lisesi programlarından oluşmaktadır. Bu kurumlarda, yaş sınırı yoktur ve öğrenim süresi sınırsızdır. (Leonardo da Vinci programı, 2013).

Meslekî Açık Öğretim Lisesinde okutulan ortak ve seçmeli dersler, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca, örgün öğretim programları çerçevesinde belirlenmektedir. Öğrenme-öğretme süreçleri, televizyon ve radyo ile yapılmakta, basılı materyaller ile de desteklenmektedir. Basılı materyaller, öğrencilerin adreslerine posta yolu ile gönderildiği gibi, e-kitap olarak internet üzerinden de yayınlanmaktadır. Meslek dersleri eğitimi ise, yüz yüze yapılmaktadır. MAÖL’nde, adalet, bahçecilik, bilişim teknolojileri, çocuk gelişimi ve eğitimi, eğlence hizmetleri, gıda teknolojisi, hasta ve yaşlı hizmetleri, kuyumculuk teknolojisi, matbaa, müzik aletleri yapımı, tarım, tekstil teknolojisi, yiyecek ve içecek hizmetleri gibi yaklaşık 41 alanda eğitim verilmektedir. Bu eğitimi tamamlayan bireyler, lise diplomasına sahip olmaktadır (MAÖL, 2016).

Bu çalışmanın temel amacı, Mesleki Açık Öğretim Lisesi (MAÖL) farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Sistemin en temel ögesi olan öğrenci görüşlerine göre elde edilecek araştırma sonuçları, mesleki açık öğretim uygulamalarının başarısı, eksiklikleri ve hatalı yönlerine ilişkin uygulayıcılara, öğretmenlere, politika üreticilere ve sektöre dönüt vereceği ve bu bağlamda, sistemin eksiklerinin giderilmesi, hatalarının düzeltilmesi, yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Yöntem

Çalışmada araştırma yöntemi olarak, nitel araştırma yöntemlerinden yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

1.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Sakarya ili, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde yer alan Mesleki Açık Öğretim Liselerinin 3 farklı bölümünden oluşmaktadır. Bu bölümler, Bilişim Teknolojisi, Yiyecek İçecek Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümleridir. Çalışma için her bölümden 15 öğrenci olmak üzere, toplam 45 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerden 33’ü kadın, 12’si erkek öğrencidir. Öğrencilerin yaş ortalaması 19.97’dir. Okul dışında herhangi bir işte çalışan öğrenci sayısı 19, çalışmayan öğrenci sayısı da 26’dır.

1.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan, öğrencilerin MAÖL’ni tercih etme nedenleri, mesleki eğitimden beklentileri, eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri, mesleki eğitimin öğrencilerin yapmak istedikleri/yaptıkları

mesleğe katkılarının ne olduğu sorularının yer aldığı, açık uçlu dört sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmeler, MAÖL'de öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü katılan öğrencilerle yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Öğrencilerin onayları alınarak, görüşmeler yazılı olarak kayıt edilmiştir. Görüşme bitiminde öğrencilerin sorulara verdiği yanıtlar öğrencilere gösterilerek, katılımcı teyidi sağlanmıştır.

1.3. Verilerin Analizi

Yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler, içerik ve betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir tekniktir” (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 269). Betimsel analizde ise, veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ya da görüşme ve gözlem sürecinde kullanılan soruların ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). 1. soru ile elde edilen veriler, içerik analizi; 2., 3., ve 4. sorular ile elde edilen veriler, betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmacılar tarafından önce bağımsız bir şekilde kodlanan veriler, daha sonra bir araya getirilerek ortak yapılan bir incelemeden geçirilmiştir. Bu inceleme sürecinde veriler, aynı temalarda ve aynı kodlarda birleştirilmiştir. Kodlarda yer alan ifadelerin hangi bölümdeki öğrencinin görüşü olduğunu belirtmek için, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü için Ç, bilişim teknolojisi bölümü için B ve yiyecek içecek hizmetleri bölümü için Y harfi kullanılmıştır. Görüşme yapılan öğrenciler Ç1, Ç2, B1, B2, Y1, Y2, ... şeklinde gösterilmiştir.

2. Bulgular

2. 1. Öğrencilerin MAÖL’ni Tercih Etme Nedenleri:

Tablo 1: Öğrencilerin MAÖL’ni Tercih Etme Nedenlerine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	n	%
Örgün eğitimi yarım bırakma / örgün eğitime gidememe	Üst üste sınıfta kalma (Ç1, Ç11, B1, B15, Y2, Y3, Y5, Y6, Y7, Y12)	10	22.2
	İşle okulu yürütememe (Ç2, Ç5, Y14, Y15)	4	8.8
	Maddi yetersizlik (Ç2, Ç5, Ç6, Ç10)	4	8.8
	Yaş sınırını geçme (Ç9, Ç15)	2	4.4
	Aile engeli (Ç7, Ç12)	2	4.4
	Psikolojik sorunlar (Ç12, Y10)	2	4.4
	Toplam	24	53.3
Meslek sahibi olma	Mesleki eğitim diploması alma (Ç3, Ç4, Ç11, Ç13, B7, B8, B9, B10, B11)	9	20
	Mesleğini iyi yapmak için mesleki beceriler kazanma (B6, B14, Y9, Y11, Y13, Y15)	6	13.3
	Toplam	15	33.3
Kişisel gelişim	Eğitimli olma isteği (Ç8, Ç14, B2, B3, B4, B5, B12, B13, Y1, Y4, Y8, Y13)	12	26.6
	Kendini geliştirme (B14)	1	2.2
	Toplam	13	28.8

Tablo 1'e göre, MAÖL öğrencilerinin MAÖL'ni tercih etme nedenleri sırasıyla, %53.3 oranında örgün eğitimi yarım bırakma / örgün eğitime gidememe, %33.3 oranında meslek sahibi olma, %28.8 oranında ise kişisel gelişim şeklinde ifade edilmiştir. Öğrenciler tarafından örgün eğitimi yarım bırakma / örgün eğitime gidememe nedenleri ise sırasıyla, üst üste sınıfta kalma (%22,2), işle okulu yürütememe (%8.8), maddi yetersizlik (%8.8), yaş sınırını geçme (%4.4), ailenin engel olması (%4.4) ve psikolojik sorunlar (%4.4) şeklinde belirtilmiştir. Meslek sahibi olma isteği ile MAÖL'ni tercih edenler, mesleki eğitim diploması alma (%20) ve mesleğini iyi yapmak için mesleki beceriler kazanma (%13.3) görüşlerini bildirmişlerdir. Kişisel gelişim açısından MAÖL'ni tercih edenler ise, eğitilmiş olma isteği (%26.6) ve kendini geliştirme (%2.2) görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu görüşlerle ilgili birebir alıntı örnekleri şu şekildedir.

“İki defa üst üste sınıfta kaldığım için okula devam edemedim. Yarım kalan eğitimimi tamamlamak istedim ve aynı zamanda iyi bir işte çalışabilmek için meslek diplomasına ihtiyacım olduğunu düşünüyorum onun için buradayım (Ç11).”

“Yüz yüze eğitim alma yaşımı geçtim, yaşlıtlarımla okuyamayacağım için okula gitmek istemedim, burası o yönden daha iyi (Ç15).”

“Örgün eğitimdeyken okulun ve derslerin kıymetini bilemediğim için okulu bitiremedim. Okumuş bir insan olmak istiyorum o yüzden buraya geliyorum (Y1).”

“Zaten ben bir işte çalışıyorum, buraya gelerek hem kendi bilgimi ve kültürümü arttırmak hem de işimle ilgili daha fazla bilgi sahibi olmak istedim (B14).”

2. 2. Öğrencilerin MAÖL'nden Beklentileri Ve Verilen Eğitimin Beklentilerini Karşılama Düzeyleri:

Tablo 2. Öğrencilerin MAÖL'nden Beklentileri ve Verilen Eğitimin Beklentilerini Karşılama Düzeylerine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	n	%
Beklentiler	Mesleki beceriler kazanma (Ç2, Ç3, Ç4, Ç5, Ç6, Ç7, Ç8, Ç9, Ç11, Ç12, Ç13, Ç14, Ç15, B1, B5, B6, B14, Y3, Y4, Y5, Y7, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15)	28	62.2
	Lise diploması alma (Ç1, Ç15, B1, B3, B4, B5, B12, B13, B14, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y10, Y13)	17	37.7
	İyi bir eğitim görme (Ç6, Ç10, B7, B9, B11, B15, Y9, Y11, Y13, Y14, Y15)	11	24.4
	Kendini geliştirme (Ç15, B8, B10, B12, B14, B15, Y10)	7	15.5
	Topluma faydalı olma (Ç14, Ç15, B10)	3	6.6
Beklentilerin karşılama düzeyi	İyi düzeyde karşılıyor (Ç1, Ç3, Ç4, Ç5, Ç13, Ç14, Ç15, B3, B7, B10, B13, B15, Y1, Y10)	14	31.1
	Yeterli düzeyde karşılıyor (Ç6, Ç7, Ç9, Ç12, B1, B2, B4, B6, B8, B9, B11, B12, B14, Y2, Y3, Y6, Y7, Y8, Y9, Y11, Y13, Y15)	22	48.8
	Kısmen karşılıyor (Ç2, Ç10, Ç11, B5, Y12)	5	11.1
	Karşılmıyor (Ç8, Y4, Y5, Y14)	4	8.8

Tablo 2'ye göre, öğrencilerin MAÖL'nden beklentilerinin başında %62.2 oranında meslek sahibi olma görüşü gelmektedir. Diğer beklentiler sırasıyla; lise diploması alma (%37.7), iyi bir eğitim görme (%24.4), kendini geliştirme (%15.5) ve topluma faydalı olma (%6.6) şeklindedir. Öğrencilerin MAÖL'nde verilen eğitimin beklentilerini karşılama düzeyleri ise, sırasıyla; yeterli düzeyde karşılıyor (%48.8), iyi düzeyde karşılıyor (31.1), kısmen karşılıyor (%11.1) ve karşılmıyor (%8.8) şeklindedir.

“Bu eğitimi alarak, işimi iyi bir şekilde öğrenmek ve daha iyi yerlere gelmek istiyorum. Liseyi bitiremediğim için bu eğitimle lise diploması da almış olacağım. Beklentilerim bu şekilde ve aldığım eğitimin yeterli düzeyde beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum (Y13).”

“Eğitimden beklentilerim, mesleki olarak iyi bir eğitim görmek ve bu şekilde topluma faydalı işler yapabilmektir. Buradaki eğitim üst düzeyde beklentilerimi karşılıyor bence (Ç14).”

“Burada mesleki bilgiler edinerek ileride meslek sahibi olup hayatımı devam ettirmeyi istiyorum. Bence verilen eğitim beklentilerimi kısmen karşılayacak (B5).”

“Buraya gelmekle iyi bir eğitim almayı umuyorum. Aynı zamanda öğrendiğim bilgilerle kendimi geliştireceğimi düşünüyorum. Gördüğüm eğitimin tahminimin de üstünde çıktığını söyleyebilirim. Yani beklentilerimi iyi düzeyde karşılıyor (B15).”

2. 3. Öğrencilerin MAÖL’nde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri:

Tablo 3. Öğrencilerin MAÖL’nde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	n	%*
Sorunlar	Ders gün ve saatlerinin uygun olmaması (Ç2, Ç3, Ç4, Ç5, B8, B9, B10, B12, B13, Y11)	10	32.2
	İş ile eğitimi aynı anda sürdürmenin zor olması (Ç6, B5, B10, B11, B13, Y11, Y14)	7	22.5
	Masraflı olması (Ç1, Ç7, Ç10, Ç11, Ç12, Y5)	6	19.3
	Binada fiziki yetersizliklerin olması (B7, B8, B14, B15, Y4)	5	16.1
	Derslerin öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin üstünde olması (B2, B3, Y11)	3	9.6
	Malzemelerin yetersiz olması (Y5, Y6, Y12)	3	9.6
	Alanda uzman olmayan kişilerin ders vermesi (Y4, Y5, Y12)	3	9.6
	Okul güzergâhında toplum taşıma aracının bulunmaması (Ç14)	1	3.2
	Derslerin etkili bir şekilde işlenmemesi (Y14)	1	3.2
	Çözüm Önerileri	Ders gün ve saatlerinin öğrencilerin çalışma saatlerine göre ayarlanması (Ç2, Ç4, Ç5, B8, B9, B12, B13, Y11)	8
Masrafların azaltılması (Ç1, Ç7, Ç10, Ç12, Y5)		5	16.1
Malzeme eksikliğinin giderilmesi (Y5, Y6, Y12)		3	9.6
Alanında uzman kişilerin ders vermesi (Y4, Y5, Y12)		3	9.6

(*14 öğrenci herhangi bir sorun yaşamadığını belirttiği için, % oranları 31 öğrenci üzerinden hesaplanmıştır. Ç8, Ç9, Ç15, B1, B4, B6, Y1, Y2, Y3, Y7, Y8, Y9, Y10, Y15 öğrencileri sorun yaşamadığını ifade etmiştir).

Tablo 3’e göre, öğrenciler, en çok %32.2 oranında, ders gün ve saatlerinin uygun olmamasından dolayı sorun yaşadıkları ifade edilmiştir. Diğer sorunlar ise sırasıyla; iş ile eğitimi aynı anda sürdürmenin zor olması (%22.5), eğitimin masraflı olması (%19.3), eğitim verilen binada fiziki yetersizliklerin olması (%16.1), derslerin öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin üstünde olması (%9.6), malzemelerin yetersiz olması (%9.6), alanda uzman olmayan kişilerin ders vermesi (%9.6), okul güzergâhında toplum taşıma aracının bulunmaması (%3.2) ve derslerin etkili bir şekilde işlenmemesi (%3.2) şeklindedir. Öğrencilerin yaşadıkları sorunlarla ilgili kendi çözüm önerilerinin başında, ders gün ve saatlerinin öğrencilerin çalışma saatlerine göre ayarlanması (%25.8) gelmektedir. Diğer çözüm önerileri sırasıyla; eğitim masraflarının azaltılması (%16.1), malzeme eksikliğinin giderilmesi (%9.6) ve alanında uzman kişilerin ders vermesi (%9.6) şeklindedir.

“Eğitimin çok masraflı olduğunu düşünüyorum. Masraflar biraz daha azaltılırsa çok memnun olacağım (Ç1).”

“Ben hem okuyorum hem de çalışıyorum bu yüzden der saatleri benim çalışma saatlerim bazen çakışıyor, derslerde devamsızlık yapmak zorunda kalıyorum, bu durum benim için büyük bir problem. Mümkünse ders günleri ya da ders saatleri değiştirilse süper olurdu (Ç5).”

“Çalıştığım iş saatlerinden dolayı derslere zamanında girmek benim için sorun oluyor. Ayrıca derslerin yetersiz ve çok fazla etkili olmadığını düşünüyorum (Y14).”

“Bence dersler ve sınav soruları çok zor oluyor. Ben çok zorlanıyorum. Bu bilgileri ilk defa gördüğüm için başarılı olamamaktan korkuyorum (B2).”

“Derste işlediğimiz konuyla ilgili uygulama çalışmasını yapmamız gerekiyor ama malzeme eksikliğinden dolayı çoğu zaman yapamıyoruz. Bu bence önemli bir sorun. Dersle ilgili malzeme eksikliğinin giderilmesi gerekir. Bir de bazı dersleri eğitimde uzman kişiler vermiyor, çok iyi öğrenemiyoruz. Bütün derslere bununla ilgili uzman kişilerin vermesini istiyorum (Y12).”

2. 4. Öğrencilerin MAÖL’nde Verilen Mesleki Eğitimin Yaptıkları/Yapacakları Mesleğe Yönelik Katkıları

Tablo 4: Öğrencilerin MAÖL’nde Verilen Eğitimin Yaptıkları/Yapacakları Mesleğe Yönelik Katkılarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kodlar	n	%
Katkılar	Yapılan/yapılacak meslekte özgüven sağlama (Ç3, Ç4, Ç8, Ç11, Ç13, Ç14, Ç15, B2, B6, B8, Y4, Y13)	12	26.6
	İşyeri açma yetkisi kazanma (B3, B6, B7, B9, B10, B11, B12, B13, B14, Y7)	10	22.2
	Meslekle ilgili temel bilgileri öğrenme (Ç9, Ç15, B1, B5, B9, Y3, Y4, Y13, Y15)	9	20
	Mesleki tecrübe kazandırma (B1, B3, Y3, Y4, Y8, Y9, Y13, Y14)	8	17.7
	Kişisel gelişimi gerçekleştirme (B15, Y1, Y11, Y12, Y15)	5	11.1
	Hem mesleki gelişim hem de kişisel gelişime faydalı olma (Ç15, B8, Y10)	3	6.6
	İşini büyütme fırsat sağlama (B6, Y4)	2	4.4

Tablo 4’e göre, öğrencilerin MAÖL’nde verilen eğitimin yaptıkları / yapacakları mesleğe yönelik katkılarının başında, %26.6 oranında, yapılan / yapılacak meslekte özgüven sağlama gelmektedir. Diğer katkılar ise sırasıyla; işyeri açma yetkisi kazanma (%22.2), meslekle ilgili temel bilgileri öğrenme (%20), mesleki tecrübe kazandırma (%17.7), kişisel gelişimi gerçekleştirme (%11.1), hem mesleki gelişim hem de kişisel gelişime faydalı olma (%6.6) ve işini büyütme fırsat sağlama (%4.4) şeklinde ifade edilmiştir.

“Buradaki eğitimin bizim yapacağımız mesleğe çok katkı sağlayacağını düşünüyorum. En başta yapacağım meslekte daha iyi olacağımı düşünüyorum ve bu benim kendime güvenmemi sağlıyor. Öğrendiğim bilgilerle, kendimi hem mesleki anlamda hem de kişisel anlamda geliştirdiğini söyleyebilirim (B8).”

“Meslekle ilgili temel bilgileri öğrendiğimiz için yapacağımız mesleği daha iyi öğrenmemize yardımcı oluyor (Ç9).”

“Bu eğitim sonucunda alacağım belge ile küçük çaplı bir iş yeri açabileceğimi düşünüyorum. Bu yönden katkısı olacak bana (Y7).”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Mesleki Açık Öğretim Lisesi (MAÖL) farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın sonuçları aşağıda ele alınmıştır:

1- MAÖL'ni tercih eden öğrencilerin, mesleki açık öğretim lisesini en çok tercih etme nedenleri, yarım bıraktıkları ya da gidemedikleri örgün eğitimi tamamlama isteğidir. Bununla birlikte, meslek sahibi olma isteği ve kişisel gelişim düşüncesiyle de öğrenciler MAÖL'ni tercih etmektedirler. Adıgüzel (2016), öğrencilerin mesleki açık öğretim lisesini tercih etme nedenlerini incelediği çalışmasında, öğrenciler, iş ile eğitimi birlikte yürütme imkanı sağlaması ve örgün eğitime devam etme olanağını vermesi nedenleriyle MAÖL'ni tercih ettikleri sonuçlarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Yavuz (2014) ve Sarıhan (2010) tarafından yapılan çalışmalarda, öğrencilerin, MAÖL'ni, yükseköğretime gidebilmek, yarım kalan eğitimlerine devam edebilmek ve lise diplomasına sahip olabilmek için tercih ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Çam-Tosun ve Bayram (2015) tarafından açık öğretim lisesinde öğrenim gören kadın öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada da, öğrencilerin açık öğretim lisesini tercih etme nedenlerinin başında, lise eğitimini tamamlama isteği gelmektedir. Aynı çalışmada, eğitim verenlerin açık öğretim lisesi hakkındaki görüşleri de alınmıştır. Bu görüşlere göre, eğitim verenler; açık öğretim lisesini, öğrenimini belirli sebeplerle yarım bırakanların öğrenimlerini tamamlaması için ikinci bir fırsat olarak görmektedirler. Yine, Çelebi ve Vuranok (2016) çalışmasında, çeşitli nedenlerle örgün eğitimde başarılı olamayarak, eğitimi yarım kalan ve mesleki açık öğretim lisesini tercih eden genç işsizlerin, lise eğitimini tamamlamak, bir mesleğe giriş için şart olan meslek lisesi diploması almak ve bu doğrultuda bir meslek sahibi olmak için MAÖL'ni tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

2- MAÖL'ni tercih eden öğrencilerin eğitimden beklentilerinin başında, mesleki beceriler kazanma düşüncesi gelmekte ve öğrencilerin çoğu, MAÖL'nde gördükleri eğitimin, beklentilerini yeterli düzeyde karşıladıklarını ifade etmektedirler. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2012) tarafından yapılan araştırmada, firmalara göre, çalışanlardan en çok ihtiyaç duyacakları becerilerin başında, mesleki ve teknik beceriler yer almaktadır. Diğer beceriler ise, ekip çalışması, iş ahlakı, iş disiplini, yenilikçilik, iletişim becerileri ve problem çözme becerileri olarak ifade edilmiştir.

3- MAÖL'ni tercih eden öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların başında belirttikleri, ders gün ve saatlerinin uygun olmaması, iş ile eğitimin aynı anda sürdürülmesinin zor olması ve eğitimin masraflı olması gelmektedir. Diğer sorunlar ise, eğitim görülen binalarda fiziki yetersizliklerin olması, derslerin öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin üstünde olması ve ders için gerekli malzemelerin yetersiz olmasıdır.

Diğer yandan, öğrencilerin yaşanan sorunlara yönelik sundukları çözüm önerilerinin başında, ders gün ve saatlerinin kendi çalışma saatlerine uygun bir şekilde düzenlenmesi ve masrafların azaltılması gelmektedir. Çelebi ve Vuranok (2016) çalışmasında, gençler, mesleki açık öğretim lisesindeki öğrenimlerine ilişkin sorunlarını, derslerde uygulamaya önem verilmediği, ders saatlerinden ve her dönem başında ödedikleri kayıt ücretlerinden dolayı zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Soylu (2014)'nun çalışmasında, MAÖL'nde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu, ders saatlerinin kendi çalışma saatlerine denk gelmesi nedeniyle, yüz yüze yapılan derslere devam etme konusunda sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, haftanın belirli gün ve saatlerinde sabit yapılan dersler yerine, öğrencilerin çalışma durumlarına uygun bir şekilde, aynı derslerin farklı gün ve saatlerde yapılmasını önermişlerdir. Yine, Gömleksiz ve Erten (2010), mesleki ve teknik ortaöğretimdeki modüler öğretim programına yönelik yaptıkları çalışmada, öğrenciler; modüllerde yeterli etkinliklerin yer almadığını, konuların öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını ve okulların donanım açısından yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yavuz (2014) tarafından yapılan çalışmada, MAÖL öğrencilerinin yaşadıkları sorunların başında, kayıt ücretlerinin fazla olması, ders saatlerinin uygun olmaması ve sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması gelmektedir. Öğrencilerin çözüm önerileri ise, kayıt ücretlerinin azaltılması, sınavların basit olması, daha fazla devamsızlık hakkının verilmesi, kendilerine tahsis edilmiş bir binalarının olması ve yüz yüze yapılan derslerin öğrencilere göre düzenlenmesi gerektiği şeklindedir.

Sarıhan (2010) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde öğrenciler, MAÖL kayıt ücretlerini yüksek bulmaktadırlar. Bununla birlikte, öğrenciler, yüz yüze eğitim için belirlenen gün ve saatler, okulun sahip olduğu alt yapı olanakları ve derslerdeki araç-gereç, materyallerle ilgili orta düzeyde olumlu görüşlere sahiptirler. Şentürk, (2009)'ün çalışmasından da, MAÖL öğrencileri yaşadıkları sorunları, okulda aldıkları eğitimin iş dünyasındaki mesleki becerilerle ilişkili olmadığı, derslerde verilen ödevlerin çok yararlı olmadığı, ders saat ve günlerinin uygun olmadığı ve yüz yüze yapılan derslere devam etmekte zorluk yaşadıkları şeklinde dile getirilmiştir.

4. MAÖL'ni tercih eden öğrencilerin yaptıkları / yapmak istedikleri mesleğe yönelik, MAÖL'nde verilen eğitimin katkıları olarak en çok, öğrencilere yapılan / yapılacak meslekte özgüven sağlama, iş yeri açma yetkisi vermesi ve meslekle ilgili temel bilgileri öğrenmeyi sağlama olarak belirtmişlerdir. Altuncı, Salman ve Doğan (2009) çalışmalarında, mesleki eğitime, bireylere, iş güvencesi sağlama, yüksek gelir elde etme ve meslekte yükselme imkanı vermesi, kendi işini kurma avantajı sağlama, hem mesleki hem de bireysel açıdan özgüven ve özsaygıyı geliştirme ve işsizlik ile yoksullukla mücadele etme fırsatı tanınması adına önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonuçlarına göre ve gelecek araştırmalara dönük öneriler şöyle getirilebilir: 1- Mesleki Açık Öğretim Liseleri geniş toplumsal kitlelerin ulaşabileceği biçimde yaygınlaştırılmalıdır. 2- Mesleki Açık Öğretim Lisesi ders gün ve saatleri esnek ve alternatif programlar şeklinde düzenlenmeli, öğrenim ücretsiz hale getirilmeli, ilköğretimde olduğu gibi, ders kitap, kaynak, materyal ve araç-gereçleri ücretsiz olmalı ve derslere Açık Öğretim eğitimi anlayışına sahip öğretmenlerin girmesi sağlanmalıdır. 3- MAÖL'ni bitirenlere iş piyasasında istihdam olanaklarına dönük teşvikler verilmelidir. 4- İş sektörünün, MAÖL ve mezunları konusundaki görüşleri üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Mehmet Uğur (2016), “Öğrencilerin Mesleki Açık Öğretim Lisesini Seçme Nedenleri (Kayseri İli Örneği)”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Alkan, Cevat, Hıfzı Doğan ve S. İlhan Sezgin (2001), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Altuncı, Yusuf Tahir, Cevat Salman ve Zülfü Murat Doğan (2009), “Mesleki Eğitim Sorunları Ve Yeni Model Arayışları”, 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, 06-08 Kasım, Antalya.
- BSTB, (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı), (2012), *Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi*, (Araştırma Ekibi: Bekir S. Gür ve diğ.), *Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları*, Ankara.
- Büyüköztürk, Şener, Ebru Kılıç-Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz ve Funda Demirel (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı), Pegem Yayınları, Ankara.
- Çam-Tosun, Figen ve Arslan Bayram (2015), “Açık Öğretim Lisesinde Artış: Kadın Öğrenciler”, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13 (49), 84-99.
- Çelebi, Nurhayat ve Turan Tolga Vuranok (2016), “Mesleki Açık Lise Eğitiminin Genç İşsizlik Sorununun Çözümüne Katkısı: Bir Odak Grup Görüşmesi”, *Eğitim Yönetimi Araştırmaları (e-kitap)*, Editörler: K. Beycioğlu, N. Özer, D. Koşar ve İ. Şahin, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- EFA, (Education for all), (2012), Küresel İzleme Raporu, Youth and skills: Putting education to work, <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002180/218003e.pdf>, 23.03.2017.
- Ekşioğlu, Subhan (2013), *Mesleki ve Teknik Liselerde Uygulanan Modüler Öğretim Programının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Gömleksiz, Mehmet Nuri ve Pınar Erten (2010), “Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Modüler Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler: Nitel Bir Çalışma”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 174-198.
- Latchem, Colin (2014), “Informal Learning and Non Formal Education for Development”, *Journal for Learning for Development*, 1 (1).
- Leonardo da Vinci Programı, (2013), Türkiye’de Yaygın Eğitim, <http://www.apltransfer.gov.tr/data/550acc79369dc52488d41be4/Turkiyede%20Yag%C4%B1n%20Egitim.pdf>, 15.04.2017.
- MAOL, (Mesleki Açık Öğretim Lisesi), (2016), Mesleki Açık Öğretim Lisesi, <http://www.maol.meb.gov.tr>, 20.04.2017.
- MEB, (Milli Eğitim Bakanlığı), (2013), *Meslekî ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (Taslak) 2013-2017*, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Mollaibrahimoğlu, Melek (2016), “Türkiye’de Yaşam Boyu Eğitim Politikaları”, 2. Üretim Ekonomisi Kongresi, 11-12 Nisan, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Sarihan, Ayşe (2010), “Mesleki Açık Öğretim Lisesindeki Öğrenci Hizmetlerinin Etkililiği Konusunda Öğrenci Görüşleri (Ankara İli Örneği)”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soni, Stelia (2012), “Lifelong Learning - Education and Training”, FIG Working Week 2012 Knowing to manage the territory, protect the environment, evaluate the cultural heritage, 6-10 May, Rome, Italy.
- Soylu, Selim (2014), “Mesleki Açık Öğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, Emine (2009), “Mesleki Açık Öğretim Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanında Verilen Eğitimin Etkililiğine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, “Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Toprak, Metin ve Armağan Erdoğan (2012), “Yaşamboyu Öğrenme: Kavram, Politika, Araçlar ve Uygulama”, *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (2), 69-91.
- Yavuz, Hulusi (2014), “Mesleki Açık Öğretim Lisesi Öğrencilerinin Sunulan Hizmetlerin Etkililiği Konusunda Görüşleri Ve Motivasyon Düzeyleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2013), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara